

27. Juni 2024

Branchevejledning for godt lagerhold om skadedyrsikring af uforarbejdede afgrøder.

- udarbejdet af DAKOFO, Foreningen af Danske Handelsmøller og DI Fødevarer og vurderet af Fødevarestyrelsen.

Del A. Forudsætning

1. Formål med branchevejledningen

Branchevejledningen skal medvirke til at sikre, at virksomheders opbevaring og håndtering af uforarbejdede afgrøder sikres mod skadedyrangreb, og at de oplagrede uforarbejdede afgrøder bevarer den kvalitet, som de havde ved indlagring.

Branchevejledningen skal give ledelse og medarbejdere en fælles forståelse for, at det er vigtigt effektivt at hindre skadedyrs adgang til lagre og anlæg.

Branchevejledningen skal samtidig give virksomheder og medarbejdere en praktisk anvendelig instruktion i "Godt lagerhold om sikring mod skadedyr" (Del. B).

2. Baggrund

Branchevejledningen er tiltænkt som vejledning til virksomheder, der opbevarer og håndterer uforarbejdede afgrøder til anvendelse i foder eller fødevarer.

Med branchevejledningen er det hensigten at der skabes en fælles referenceramme for hvilke minimumskrav der stilles for godt lagerhold, med fokus på skadedyrssikring.

Lovgivningen

Branchevejledningen henviser til EU nr. 178/2002 og EU nr. 767/2009.

Branchevejledningen omfatter herudover helt eller delvist forhold der er angivet i ex. nedenstående forordninger, bekendtgørelser og vejledninger, uden dog at være begrænset dertil.

- Foderstofhygiejneforordningen EU nr. [183/2005](#)
- Fødevarehygiejneforordningen EU nr. [852/2004](#)
- Bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter [Bek nr. 1686/2018](#)
- Forordning 2016/1238 Intervention af korn mm.
- Miljøstyrelsens vurderingsvejledning for rotte- og musebekæmpelsesmidler.
- Der henvises endvidere til vejledninger på FVSTs hjemmeside, det gælder for eksempel
 - Fødevarevirksomhed: Hygiejnevejledning
 - Fodervirksomhed: Fodervejledningen
 - Tilbageføringsvejledning

Branchevejledningen for godt lagerhold om skadedyrssikring af uforarbejdede afgrøder står ikke alene, da andre forhold kan have direkte eller indirekte betydning for skadedyrs tilstedeværelse. Det gælder bl.a. procedure for modtagekontrol, risikoanalyse af indgående afgrøder, leverandørkrav ved indkøb samt bygningers og anlægs egnethed og vedligeholdelse.

3. Overordnet ansvar

Ledere eller ejere¹ af en virksomhed må ikke modtage uforarbejdede afgrøder som vides eller med rimelighed kan formodes at være forurenede med uønskede stoffer, skadedyr, fremmedlegemer, patogene mikroorganismer, så det færdige produkt selv efter virksomhedens normale hygiejniske sorterings- og/eller tilberednings- eller forarbejdningsprocesser stadig er uegnet til foder eller som fødevare².

Ledere eller ejere af en virksomhed til oplagring af afgrøder, er ansvarlig for at denne er registreret i henhold til forordning 183/2005 og 852/2004.

Virksomheden skal udpege en navngiven person, som er ansvarlig for implementering og anvendelse af nærværende instruktion (Del B). Dette vil ofte være en kvalitetsansvarlig henholdsvis driftsleder/lageransvarlig for det pågældende lager/produktionsanlæg. Instruktionen bør tilpasses den enkelte virksomhed.

Der skal kontinuerligt være kontrol og inspektion af lagre, for at sikre lagerets fortsatte egnethed til opbevaring af uforarbejdede og forarbejdede afgrøder. Inspektioner skal bidrage til at begrænse angreb fra skadedyr, så afgrænsningen af et evt. angrebet parti kan ske i forhold til seneste kontrol og inspektion.

¹ 178/2002 Kapitel 1 Artikel 3. leder af en fødevarevirksomhed: den eller de fysiske eller juridiske personer, der er ansvarlige for, at fødevarelovgivningens bestemmelser overholdes i den fødevarevirksomhed, som er under vedkommendes ledelse. Leder af en foderstofvirksomhed: den eller de fysiske eller juridiske personer, der er ansvarlige for, at fødevarelovgivningens bestemmelser overholdes i den foderstofvirksomhed, som er under vedkommendes ledelse.

² 852/2004 kapitel 9; Fødevarebestemmelserne. 183/2005 Bilag II, Produktion punkt 4. og 5.

Hvis der konstateres skadevoldere har medarbejdere pligt (Del B, "Ansvarlig") til at indberette dette til den ansvarlige person i virksomheden.

Ved konstatering af skadedyrsangreb skal det vurderes om de uforarbejdede eller forarbejdede afgrøder fortsat lever op til specifikationer og kravene om ikke at være farlige³, selv efter virksomhedens normale hygiejniske sorterings- og/eller tilberednings- eller forarbejdningsprocesser. Såfremt afgrøden vurderes farlig skal anvendelsen risikovurderes og dokumenteres. Virksomheden skal dokumentere, at anvendelsen er sikker efter fx udskillelse af delmængde, varmebehandling mv. jvf. FVST's [guideline](#) om håndtering af oplagret korn og andre afgrøder m.m. forurenet med fæces, urin m.m. fra skadedyr".

Der skal minimum 1 gang pr. år evalueres på alle rapporter ført over den forebyggende sikring og for bekæmpelsen. På baggrund af rapporterne, skal der reflekteres over skadedyrstrykket på anlægget, hvorefter fremtidige tiltag og evt. ændringer i skadedyrssikringen besluttet. Dette skal foreligge skriftligt.

Virksomheden skal have en kontrakt med et professionelt og autoriseret bekæmpelsesfirma, der udfører den aktive skadedyrsbekæmpelse på lager/produktionsenheden, eller have ansat en person, der er autoriseret i skadedyrbekæmpelse jf. Bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter (Bek nr. 913/2016). En ansat autoriseret person kan sidestilles med et eksternt professionelt bekæmpelsesfirma. Begge forventes at overholde Bek nr. 913/2016.

³ Forordning 178/2002 Kap. II artikel 14 og artikel 15.

Del B. Procedure og instruktioner for godt lagerhold om skadedyrsikring

Formål

At sikre at uforarbejdede afgrøder til senere anvendelse til foder eller fødevarer, er sikret mod indtrængen og opformering af skadedyr, og at anlæg er i god stand, sådan at de oplagrede uforarbejdede afgrøder ikke forurenes, fordærves eller på anden måde forringes som følge af tilstedeværelsen af skadedyr.

1. Lageransvar

- 1.1 "Den lager-/anlægsansvarlige" skal sikre at lageret/produktionsanlægget lever op til krav om godt lagerhold, skadedyrsikring og skadedyrbekæmpelse, defineret i denne branchevejledning.
- 1.2 Den ansvarlige skal træffe passende foranstaltninger til at bekæmpe skadegørere.
- 1.3 Den ansvarlige bør i samarbejde med et autoriseret skadedyr-bekæmpelsesfirma tilrettelægge skadedyrsikringen.
- 1.4 Alle medarbejder har pligt og ansvar for at underrette driftslederen eller anden ansvarlig, hvis der observeres skadedyr eller spor af skadedyr (fx mus, rotter, fugle) eller andre forhold der kan forringe kvaliteten af de uforarbejdede afgrøder.
- 1.5 Hvis der konstateres et skadedyrsangreb, skal virksomheden stoppe udlevering af afgrøder og rette henvendelse til driftslederen eller anden ansvarlig, som skal sikre udarbejdelse af en risikovurdering og gennemføre evt. korrigerende handlinger. Hvis en afgrøde vurderes farlig, skal virksomheden stoppe markedsføring af afgrøden, iværksætte tilbagetrækning og tilbagekaldelse samt kontakte Fødevestyrelsen jf. FVST "Tilbagetrækningsvejledning".

2. Fysiske forhold

- 2.1 Bygninger skal være tætte og intakte, så der ikke kan trænge skadedyr ind.
- 2.2 Lofter/tagkonstruktioner, skal sikres mod vejrlig og fugle.
- 2.3 Tætssluttende døre/porte (lukkemekanismer, fejellister skal være intakte og funktionsdygtige).
- 2.4 Afløb/kloakker skal være sikret mod rotter, indtrængen af skadedyr.
- 2.5 Ventilation/ind- og udluftningshuller skal være sikret med net.
- 2.6 Uden for bygninger, må der ikke henstå genstande op ad bygningsmurene. Der skal mindst være 0,5 m afstand mellem bygning og andre genstande, for at begrænse muligheden for at skadedyr etablerer sig.
- 2.7 Bevoksning langs bygninger skal fjernes, så der er frit og åbent.

3. Skadedyrsikring af autoriseret skadedyrsbekæmper

Systematisk skadedyrskontrol, min. 6 gange pr. år, der som minimum skal omfatte:

Forebyggende – bygninger og adfærd:

- 3.1. Inspektion af de fysiske lagerforhold.

- 3.2. Inspektion og vejledning i forhold til adfærd (rengøring, ryddelighed, lukkede vinduer/porte/døre mv.).
- 3.3. Opfølgning på anbefalinger/anmærkninger fra foregående kontrolbesøg.

Bekæmpelse:

- 3.4. Kontrol af indvendige som udvendige bygninger for skadedyrsaktivitet.
- 3.5. Kontrol af etableret skadedyrssikring i form af bl.a. gnaver- stationer, såvel inde som ude.
- 3.6. Ved behov - udlægning af gift i henhold til gældende lovgivning.
- 3.7. Ved behov - yderligere behandlinger ved insektangreb eller fugle, som er trængt ind på lageret.
- 3.8. Anmærkninger på kontrolrapporten, skal følges og udbedringerne skal være igangsat hurtigst muligt.
- 3.9. Skadedyrsbekæmpelsesrapporter skal opbevares på virksomheden (evt. i e-form) med kvittering af den lageransvarlige, enten i papir eller e-form.
- 3.10. Overholdelse af indberetningspligt til kommunen.

4. Affaldshåndtering

Affaldshåndtering, containere og andet der anvendes til bortskaffelse af affald, skal så vidt det er muligt, være lukkede beholdere for at hindre adgang for skadedyr, og altid mærket med "Affald". Beholderne skal være af egnet materiale.

5. Adfærd – lukket lager og skadedyrsobservationer

Udendørs oplagring i høst

- 5.1 Ved udendørs oplagring i høst, sikres at pladsen der anvendes til opbevaring har fast underlag og sikret afvanding. Pladsen skal være fejlet inden anvendelse.

Døre/porte

- 5.2 Adgangsveje, døre/porte m.m. skalholdes lukket eller skadedyrssikres, når der ikke er passage og aktivitet.

Observationer af skadedyrsaktivitet

- 5.3 Rotter – her kontaktes skadedyrsfirmaet og nærmeste leder straks.
- 5.4 Andre gnavere – her kontaktes skadedyrsfirmaet straks, som vurderer om det kræver øjeblikkelig indsats, eller om nuværende sikring er tilstrækkelig og vil afhjælpe problemet inden afgrøderne vil blive berørt.
- 5.5 Ved insektangreb – kontaktes skadedyrsfirmaet for råd og behandling.
- 5.6 Fugle – må ikke opholde sig på lagre og skal enten sættes ud i det fri eller bekæmpes, hvis loven tillader det.
- 5.7 Fuglereder - skal fjernes.
- 5.8 Husdyr må ikke forefindes på lagre, hvor der opbevares afgrøder (rottehunde er undtaget).

6 Egenkontrol - kontrol og inspektion

Egne skadedyrsinspektioner

- 6.1. Baseret på en risikovurdering foretaget af virksomheden, skal der være en skadedyrs- og hygiejne inspektion. Egne inspektioner skal være forskudt tidsmæssigt i forhold til skadedyrsfirmaets inspektioner. De interne inspektioner skal sikre at forsøg på indtrængen, eller indtrængning eller etableret skadedyrsangreb konstateres hurtigst muligt. Inspektionen omfatter både renhold og bygningsvedligehold. Dette gælder også for tomme og ubenyttede lokaler, da indtrængning af skadedyr her kan udgøre en risiko for de øvrige lagre.

Egenkontrol og inspektion ved indtag, lagring og udtag

- 6.2 Ved indtag af afgrøder på lager og i anlæg skal disse være inspiceret og rengjort, så lager og anlæg er rene og fri for skadevoldere og sikret mod utilsigtet overførsel fra tidligere partier.
- 6.3 Afgrøden vurderes ved indtaget, at den er sund og af sædvanlig handelskvalitet.
- 6.4 Under lagringen – kontrolleres at både lagerforholdene og afgrøden fortsat er af sund og sædvanlig handelskvalitet, minimum 1 gang pr. måned, og ved løbende aktivitet på lageret. Det er meget vigtigt, da dette kan bidrage til en afgrænsning af det enkelte parti i tilfælde af skadedyrsangreb.
- 6.5 Evt. afvigelser, opfølgning på anvisninger fra skadedyrskontrollen samt andre tiltag i relation til skadedyrssikring skal dokumenteres. Dette omfatter også bestilling af håndværker til udbedringer. Aktion skal påbegyndes straks efter konstateret afvigelse/anvisning.
- 6.6 Nødvendige tiltag for at sikre bygninger og anlæg mod skadedyr skal gennemføres så hurtigt som praktisk muligt. Hvis forhold som vejrlig og andre forhold udsætter tiltag, skal midlertidig sikring iværksættes, som fx hyppigere kontroller. Udsættelser skal begrundes i dokumentationen.

Egenkontrollen skal være dokumenteret i virksomheden.

7 Bilag

7.1 Eksempel til dokumentation under lagring – *Kornhal – checkliste*

